

Andrespråklig utvikling gjennom det musikalske fellesskapet

- Musikk som språkopplæring til minoritetsspråklige barn

Marthe Nervik

[kandidatnummer: 7011]

Bacheloroppgave

[BKBAC3900]

Trondheim, mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

---

1. Innledning.....	4
1.1. Begrunnelse for valg av tema.....	4
1.2. Valg av problemstilling.....	5
1.3. Førforståelse.....	6
1.4. Oppgavens struktur og begrepsavklaring.....	6
2. Metode.....	7
2.1. Valg av metode.....	7
2.2. Valg av innsamlingsstrategi.....	8
2.3. Planlegging av datainnsamling, utvalg av informanter og adgang til felten.....	9
2.4. Beskrivelse av gjennomføring.....	9
2.5. Analysearbeid.....	10
2.6. Metodekritikk.....	11
2.6.1. Norsk senter for forskningsdata.....	11
2.6.2. Reliabilitet.....	11
2.6.3. Validitet.....	12
2.7. Etiske retningslinjer.....	12
2.7.1. Informert samtykke.....	12
2.7.2. Konfidensialitet.....	13
2.7.3. Konsekvenser.....	13
3. Teori.....	14
3.1. Personalets holdninger og kompetanse.....	14
3.1.1. Synet på barn.....	14
3.2. Relasjoner, trygghet og fellesskap.....	15
3.3. Musikk og språkutvikling.....	16
3.3.1. Musikk og hukommelse.....	16

3.3.2. Flytsonen	17
3.3.3 Morsmålets betydning for utvikling av norsk som andrespråk	19
4. Presentasjon av funn og drøfting.....	19
4.1. Personalets holdninger og kompetanse.....	20
4.1.2. Synet på barn	22
4.2. Relasjoner, trygghet og fellesskap.....	23
4.3. Musikk og språkutvikling	26
4.3.1. Musikk og hukommelse	26
4.3.2. Flytsonen	27
4.3.3. Morsmålets betydning for utvikling av norsk som andrespråk	28
5. Oppsummering av drøfting og avslutning	30
6. Referanseliste	32
7. Vedlegg.....	35
7.1. Informasjonsskriv til informanten	36
7.2. Felles informasjonsskriv til informanten	37
7.3. Intervjuguide	38
7.4. Felles intervjuguide	39

1. Innledning

«Globaliseringsprosesser har ført til at det norske samfunnet er blitt et mer mangfoldig samfunn, noe som innebærer at befolkningen i Norge består av mennesker med forskjellig språklig, kulturell og religiøs bakgrunn.» (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 9). Tall og forskning fra Utdanningsdirektoratet (2017) viser at det var 48 700 minoritetsspråklige barn i barnehage i 2017. Dette er 2400 flere enn i 2016, som vil si en økning på fem prosent. De fem siste årene har det vært en jevn økning minoritetsspråklige barn i barnehage.

(Utdanningsdirektoratet, 2017). Ut ifra den økningen som har vært, kan man anta at den vil fortsette, og dette vil påvirke det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Det er behov for å styrke kompetansen hos barnehagepersonalet. Det er blant annet behov for kompetanse innenfor flerkulturell pedagogikk og flerspråklig utvikling. (Barne- og likestillingsdepartementet, 2012). Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver skriver «Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s 23). Det finnes mange måter å arbeide med barns språkutvikling på, og Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver skriver ikke konkret hvordan barnehagen skal arbeide med det, det blir dermed opp til hver enkelt barnehage å finne ut på hvilken måte man vil jobbe med Rammeplanens innhold. I mitt bachelorprosjekt har jeg valgt å fokusere på hvordan man kan bruke musikk for å arbeide med dette til spesifikt minoritetsspråklige barn. Innledningsvis ønsker jeg å begrunne dette valget. Deretter vil jeg presentere valgt metode for prosjektet, før jeg presenterer relevant teori som blir knyttet opp til presentasjon av funn og drøfting. Avslutningsvis foretar jeg en oppsummering av drøftingsdelen med videre tanker etter prosjektet.

1.1. Begrunnelse for valg av tema

Min interesse for musikk førte til at jeg valgte en kunstfaglig fordypning da jeg skulle begynne på barnehagelærerutdanningen. Underveis i utdanningen utviklet jeg en økende interesse og en nysgjerrighet for det flerkulturelle samfunnet i barnehagen, og visste tidlig at dette var to temaer jeg ville knytte sammen og få mer kunnskap om. Utfordringen ble å velge en retning innenfor dette, da det er store tema med mye som kan undersøkes.

1.2. Valg av problemstilling

Gjennom en praksisperiode ble jeg kjent med et barn som hadde et annet morsmål enn norsk. Barnet forsto norsk, og svarte på sitt morsmål, som var et språk jeg selv ikke forstår. Når vi lekte sammen opplevde jeg likevel at vi forsto hverandre godt, uten at vi snakket samme språk. Samtidig opplevde jeg også barnets frustrasjon over å ikke bli forstått i andre situasjoner i hverdagen, både fra voksne og andre barn. Barnet lekte ikke så ofte med andre barn, og jeg ble nysgjerrig på om dette kunne være på grunn av språket. Barnet tok mye kontakt med meg, og gjennom ukene fikk vi en sterk relasjon. Jeg lærte meg på egen hånd noen ord på barnets morsmål, og lærte flere ord ved at barnet pratet og pekte på ting i hverdagen.

Etter denne praksisperioden har jeg reflektert mye rundt mitt møte med dette barnet, og siden jeg tidligere i studiet hadde fått en interesse for det flerkulturelle, økte denne interessen etter denne perioden. Etter dette ville jeg finne ut mer om hvordan man kan arbeide med språkutvikling til minoritetsspråklige barn i barnehagen, og siden musikk har vært noe som har engasjert meg hele livet, endte jeg opp med problemstillingen:

«Hvordan kan musikk hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk?»

Jeg vil i min oppgave undersøke hvordan man kan bruke musikk til å hjelpe minoritetsspråklige barn til å tilegne seg norsk, der jeg har et ekstra fokus på relasjoner og fellesskap i barnehagen. Jeg velger å løfte fram de minoritetsspråklige barnas språkutvikling fordi barnehagen er en viktig lærings- og utviklingsarena, der språket står sentralt. «Stadig flere minoritetsspråklige barn lærer norsk som andrespråk i barnehagen. Fra politisk hold blir barnehagen betraktet som en sentral språklæringsarena og språklæring regnes som en av barnehagens viktigste oppgaver.» (Andresen, 2014). Sigrun Sand (2016) skriver at de minoritetsspråklige barna har noen felles pedagogiske behov knyttet til at de har utviklet sin første språkkompetanse på et annet språk enn norsk. (s. 127). Barn med norsktalende familier, lærer det norske språket på flere arenaer, mens for barn i familier der det snakkes et annet språk hjemme, blir barnehagen den viktigste arenaen for å tilegne seg det norske språket. «For mange barn vil barnehagen være den primære arenaen for andrespråklæring. Her vil de for første gang komme i aktiv kontakt med norsk språk, og her vil språkferdighetene utvikles.» (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 15). Derfor er det viktig at personalet har kompetanse om flerspråklig utvikling, slik at alle barn får utviklet sin språklige kompetanse.

1.3. Førforståelse

Jeg har en førforståelse om at musikk er en god metode for å jobbe med barns språkutvikling, uansett hvilket morsmål eller språkferdigheter barna har. Slik førforståelse, eller fordommer, har vi alltid med oss inn i en undersøkelse. Vi kan ikke unngå at vi har tanker om det fenomenet vi skal undersøke. (Dalland, 2017, s. 58). Førforståelsen formes også av teori man har lest. «Teori på ulike nivå gir retning for forskningsarbeidet, samtidig som forskerens egne opplevelser og erfaringer påvirker forskningsfokuset.» (Postholm, 2010, s. 17). Et forfatterarbeid som særlig har formet min førforståelse er Nora B. Kulsets arbeid med musikk og andrespråk. Jeg vil likevel prøve å gå litt utenom dette arbeidet, for å finne nye perspektiver på temaet. Når det gjelder musikken kan den brukes i fellesskap med hele barnegruppen, slik at man ikke nødvendigvis må ta enkeltbarn ut av barnegruppa for å arbeide konkret med språk. Jeg tenker derfor at bruk av musikk til dette formålet gjør at man kan unngå å skape et skille mellom barna, uavhengig av deres språklige kompetanse. Det er likevel viktig for meg å også se på dette med et kritisk blikk, og være åpen for at undersøkelsen kan vise at dette ikke nødvendigvis er den beste metoden å arbeide med språk på.

1.4. Oppgavens struktur og begrepsavklaring

Oppgaven er delt inn i tre deler, *metode*, *teori* og *presentasjon av funn og drøfting*. Jeg har valgt å presentere metode før teori, fordi jeg mener det vil gjøre det mer oversiktlig for leseren å se teorien i sammenheng med presentasjon av funn og drøfting, når dette kommer etter hverandre i oppgaven. For å tydeliggjøre denne sammenhengen har jeg også brukt samme underoverskrifter i begge kapitlene, for å få en mer ryddig og oversiktlig struktur i oppgaven. Jeg har også valgt å slå sammen funn og resultater fra datamaterialet med drøftingen. Dette fordi det er funnene som er aktuelle å drøfte, og ved å slå dem sammen ønsker jeg å oppnå en bedre flyt, slik at det blir enklere å se funnene i sammenheng med drøftingen.

I oppgaven bruker jeg begrepene minoritetsspråklige barn, barn med et annet morsmål norsk og barn med norsk som andrespråk. I stortingsmelding 6 (2012-2013) *En helhetlig integreringspolitikk*, defineres begrepene slik:

Minoritetsspråklig: «Barn med annen språk- og kulturbakgrunn enn norsk, med unntak av barn som har samisk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål. Begge foreldrene til barnet må ha et annet morsmål enn norsk, samisk, engelsk, svensk eller dansk.» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2012).

Morsmål: «Språket som snakkes i barnets hjem, enten av begge foreldrene eller av den ene av foreldrene, i kommunikasjon med barnet. Et barn kan derfor ha to morsmål.» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2012).

Andrespråk: «Språk som en person ikke har som førstespråk, men som vedkommende lærer eller har lært i et miljø der det er i allmenn bruk som dagligspråk.» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2012).

Disse begrepene bruker jeg ofte om hverandre, og jeg har gitt dem lik betydning, selv om de har en noe ulik definisjon. Jeg har valgt å unngå begrepet fremmedspråklig, da dette kan gi en negativ assosiasjon, ettersom det kan vise til at det er snakk om noe som er fremmed og som ikke hører til i Norge (Sand, 2016, s. 28), og dette er ikke noe jeg ønsker å formidle gjennom min oppgave. Det er også viktig å presisere at når jeg skriver om barns språkutvikling, er det den muntlige språkutviklingen jeg har i fokus, og ikke den skriftlige språkutviklingen, som også er en del av det helhetlige språkutvikling.

2. Metode

I det følgende kapitlet skal jeg begrunne mine metodiske valg. Jeg vil beskrive og begrunne de innsamlings- og analysestrategiene jeg har benyttet meg av for å samle inn og behandle min empiri.

2.1. Valg av metode

«Begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener at akkurat den metoden egner seg best til å belyse det spørsmålet eller problemstillingen vi har stilt på en best mulig måte.» (Dalland, 2017, s. 51). Å finne riktig metode for temaet jeg vil skrive om har vært en prosess. «Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap.» (Dalland, 2017, s. 51). Forskjellige metoder vil gi ulikt datamateriell, og det er

viktig å reflektere rundt dette før man bestemmer seg. Problemstillingen har vært førende for valg av metode, men problemstillingen har også endret seg i løpet av prosjektet. Allerede før problemstillingen var satt falt mitt valg på kvalitativ metode. «Å forske kvalitativt innebærer å forstå deltakernes perspektiv. En kvalitativ forsker retter blikket mot menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst, men dette forskerblikket blir selvsagt farget av forskerens teoretiske ståsted.» (Postholm, 2010, s. 17). Denne metoden tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg måle eller tallfeste. Ved mange kvalitativt orienterte metoder henvender en seg ofte til enkeltpersoner eller grupper som en på forhånd mener har noe spesielt å bidra med i undersøkelsen. (Dalland, 2017, s. 55-56).

2.2. Valg av innsamlingsstrategi

For å få svar på problemstillingen trenger jeg å få et innblikk i hvordan flere barnehagelærere har jobbet med musikk som metode for minoritetsspråklige barns norsktilegnelse. Dermed ble kvalitative intervju den metoden som egnet seg best ut i fra den ferdige problemstillingen. «Med kvalitativ menes det at intervjuet tar sikte på å få frem nyanserte beskrivelser av den situasjonen som intervjupersonen befinner seg i. Det er presisjonen i beskrivelsene og fortolkningen av hva innholdet betyr som er det kvalitative intervjuets styrke.» (Dalland, 2017, s. 68).

Jeg ville i utgangspunktet bruke observasjon i tillegg til intervju, men dette var ikke gjennomførbart på grunn av at jeg ikke kjente til barnehager som har jobbet konkret med temaet, og ingen av barnehagene jeg kontaktet kunne stille til observasjon. Observasjon ville gitt meg en annen type empiri, og kunne bidratt til å gi meg en annen type forståelse for temaet jeg undersøker. Dalland (2017) skriver at ved å kombinere observasjon og intervju kan observasjonen gi de nødvendige forutsetninger for intervjuet. På tilsvarende måte kan intervjuet bidra til å utfylle det bildet observasjonen gir. Om man bruker dette bevisst, kan metodene utfylle hverandre. Når vi bruker mer enn én metode, kalles dette metodetriangulering. (s. 96). Da observasjon ikke lot seg gjøre, har jeg heller valgt å øke antallet intervju for å samle tilstrekkelig data. Dette vil jeg forklare nærmere i delkapittel 2.4.

2.3. Planlegging av datainnsamling, utvalg av informanter og adgang til felten

I planleggingsprosessen har mye handlet om å lese ulike teoretiske verker for å finne ut konkret hva jeg ville undersøke i denne oppgaven. Ut i fra problemstillingen utarbeidet jeg en felles intervjuguide, med spørsmål som vil kunne gi svar på problemstillingen min.

Problemstillingen er styrende for hvilke spørsmål som ble aktuelle å stille i intervjuet. Jeg utarbeidet hovedspørsmål som grunnlag for intervjuet, med oppfølgingsspørsmål for å få mer detaljert informasjon. (Thagaard, 2016, s. 101). Intervjuguiden ligger som vedlegg 7.3. på side 38.

Jeg kontaktet styrere i flere barnehager jeg tenkte kunne være aktuelle som informanter til min oppgave, og spurte om de eventuelt kunne sette meg i kontakt med pedagogiske ledere eller barnehagelærere i sin barnehage som kunne stille som informanter. Når jeg tok kontakt spurte jeg både om informanter som kunne stille til intervju og/eller til observasjon.

For å finne aktuelle informanter søkte jeg opp flere barnehager og leste i årsplaner og på barnehagenes nettsider for å finne barnehager som har fokus på musikk og språkutvikling, og som har barn med ulike nasjonaliteter. Dette var et strategisk utvalg. «Det betyr at man velger de personene som en tror har noe å fortelle om akkurat det fenomenet en vil vite mer om.» (Dalland, 2017, s. 57). Det ble viktig for meg å ha et strategisk utvalg for å finne gode informanter som har jobbet med det jeg konkret ville undersøke, for at jeg skulle få svar på problemstillingen. Dette viste seg å være en krevende prosess.

2.4. Beskrivelse av gjennomføring

Det var utfordrende å finne gode informanter til å stille til intervju. Først og fremst var utfordringen at mange av de aktuelle barnehagene jeg kunne tenkt meg å intervju, ikke hadde anledning til å stille som informanter. Jeg fikk tak i to barnehagelærere i to ulike barnehager som ville stille til intervju. Jeg utarbeidet en intervjuguide med åpne spørsmål som jeg brukte til begge informantene. Når spørsmålene er åpne betyr det at informantene står fritt til å svare hva de vil. (Larsen, 2017, s. 51). Ved å bruke åpne spørsmål fikk jeg ulike svar, siden informantene har ulike erfaringer og kompetanse. I gjennomføringen ble det også viktig å følge

informantene, og ikke være fastlåst i selve intervjuguiden, men heller bruke den som et hjelpemiddel slik at jeg sikret å få svar på det jeg ønsket å undersøke. På den måten ble gjennomføringen av intervjuet semistrukturert, som betyr at intervjuguiden er fleksibel med hensyn til rekkefølgen på spørsmålene. (Larsen, 2017, s. 99).

Etter gjennomføring av disse to intervjuene ble jeg usikker på om hvor godt funnene kom til å besvare problemstillingen min. Derfor slo jeg og min medstudent, Lise Stafne Morton, oss sammen. Vi har valgt samme tema, men med ulike problemstillinger. Vi samlet inn felles datamateriale gjennom tre nye intervju, der vi brukte en felles intervjuguide, som ble laget ut i fra de spørsmålene jeg hadde stilt mine to informanter i tidligere intervju. Denne intervjuguiden ligger som vedlegg 7.4. s. på side 39.

Med en relativt stor mengde datamateriell har jeg hatt større mulighet til å bruke den dataen jeg mener er mest relevant for min problemstilling. Denne dataen kommer både fra de intervjuene jeg har hatt på egen hånd, og fra den felles datainnsamlingen jeg hadde med min medstudent. Til sammen har jeg altså fått innblikk i fem ulike barnehagelæreres arbeid med temaet, og dette har gitt meg muligheten til å se problemstillingen fra flere ulike sider. «All informasjon som samles inn, gir forskeren hjelp til å forstå forskningsstedet fra forskningsdeltakerernes perspektiv.» (Postholm, 2010, s. 71). Innsamlingen har vært lærerik og nyttig for å åpne opp for tanker om temaet jeg ellers ikke ville fått.

2.5. Analysearbeid

Etter at datamaterialet var innsamlet brukte jeg en tilnærmet temasentrert analyse for å systematisere datamaterialet. «Det er presisjonen i beskrivelsene og fortolkningen av hva innholdet betyr som er det kvalitative intervjuets styrke.» (Dalland, 2017, s. 68). Jeg begynte med å markere det jeg anså som mest relevant for problemstillingen min, og å fjerne unødvendig informasjon jeg ikke hadde bruk for, som altså kalles en datareduksjon. (Larsen, 2017, s. 114). Videre kodet jeg materialet og laget kategorier ut av funnene. «Kategoriene representerer temaene vi vil undersøke» (Thagaard, 2016, s.182). Disse kategoriene ble *Personalets holdninger og kompetanse, Relasjoner, trygghet og fellesskap, og Musikk og språkutvikling*. Det er disse temaene jeg vil drøfte opp mot teori og funn videre i oppgaven.

Selv om det meste av mitt datamateriale er samlet inn med en medstudent, er analysene av datamaterialet gjort på egen hånd, til separat bruk i hver våre oppgaver.

2.6. Metodekritikk

«Når en undersøkelse er gjennomført, må forskeren ta metodespørsmålet opp til ny drøfting. Det innebærer selvkritikk.» (Dalland, 2017, s. 55). Dette vil si at ingen metode er feilfri. Det er viktig å være kritisk til eget valg av metode, og dette vil jeg gjennomgå i dette delkapittelet.

2.6.1. Norsk senter for forskningsdata

På grunn av nye regler fra Norsk senter for forskningsdata (NSD), må man melde inn prosjektet hvis man ønsker å bruke lydopptak under intervju til datainnsamlingen. «Et lydopptak vil registrere hvordan stemmen til en person høres ut, noe som i seg selv er en personopplysning. Lydopptak av samtaler innebærer derfor registrering av personopplysninger. Dette gjelder alle lydopptak som gjøres når en person prater.» (NSD, 2019). På grunn av lang behandlingstid, ble det ikke mulig for meg å søke om godkjenning til å bruke lydopptak, og dette har fått konsekvenser for min datainnsamling. Analysearbeidet starter allerede i det jeg begynner å notere det informanten forteller. Det er ikke mulig for meg å notere ned hvert ord som blir sagt i intervjuet, og min forståelse for hva jeg mener er det viktigste og mest relevante til oppgaven påvirker hva jeg rekker å skrive ned mens informanten prater. Også beslutninger om hvilke temaer som utdypes i intervjuet vil være basert på mine fortolkninger av situasjonen. (Thagaard, 2016, s. 120). Dette skjedde ubevisst for meg under intervjuet, men er noe jeg har reflektert over i ettertid. Ulempen med dette er at jeg kan gå glipp av å notere viktig informasjon fordi jeg ikke anser det som viktig der og da, men som kanskje kunne blitt nyttig i analysen senere.

2.6.2. Reliabilitet

Et kvalitativt intervju har i utgangspunktet lav reliabilitet. «Begrepet *reliabilitet* refererer i utgangspunktet til spørsmålet om en annen forsker som anvender de samme metodene, ville komme frem til samme resultat.» (Thagaard, 2016, s. 202). Det kvalitative intervjuet er genuint. Når man intervjuer flere personer om det samme temaet, vil man oppleve å få ulike svar både i innhold og omfang. (Dalland, 2017, s. 79). Dette vil si at selv om man anvender de samme metodene, vil man få ulikt resultat. Siden jeg som nevnt heller ikke har mulighet til

lydopptak, vil dette også påvirke reliabiliteten fordi man ikke har mulighet til å få med seg alt informantene forteller gjennom intervjuet når man transkriberer direkte på en datamaskin.

2.6.3. Validitet

Validitet handler om gyldighet. «Vi kan presisere begrepet *validitet* ved å stille spørsmål om de tolkninger vi kommer frem til, er gyldige i forhold til den virkeligheten vi har studert.» (Thagaard, 2016, s. 205). Datamaterialet jeg samler inn må være gyldig og relevant i forhold til problemstillingen min. I min bruk av kvalitative metode har jeg samlet data som er knyttet opp mot erfaringer, tanker og meninger som kommer direkte fra informantene. Siden informantene er svært forskjellige, blir også svarene svært forskjellige. Utfordringen kan være at jeg har min forforståelse med meg inn i intervjusituasjonen, og at det da kan være vanskelig å møte informantene med et åpent sinn. Dette opplevde jeg ikke som et problem, da jeg heller ble mer nysgjerrig av å få innblikk i forskjellige tanker rundt temaet. Likevel kan jeg ikke unngå at mine holdninger er til stede ved analysearbeidet, men ved å gå kritisk gjennom analyseprosessen, styrkes validiteten. (Thagaard, 2016, s. 205). Ved å ha et skille i drøftingsdelen mellom hva som er mine tolkninger og hva som er direkte innsamlet data, vil dette kunne øke validiteten i min oppgave.

2.7. Etiske retningslinjer

Forskningsetikk handler om å ivareta personvernet og sikre at deltakerne i forskningen ikke blir påført skade eller unødvendige belastninger. (Dalland, 2017, s. 236). Jeg vil i det følgende kapittelet forklare hvordan jeg har arbeidet for å prøve og unngå dette.

2.7.1. Informert samtykke

Jeg utarbeidet et informasjons- og samtykkeskjema som ble sendt til informantene før intervjuet, slik at de får nødvendige informasjon om prosjektet, og er klar over sine rettigheter, som vil si at informantene når som helst kan trekke seg fra prosjektet uten å måtte begrunne det. Informantene har fått muligheten til å lese gjennom transkripsjonen fra intervjuet, og ingen av dem har valgt å trekke seg fra prosjektet. «For at samtykket skal være gyldig, må det være frivillig, spesifikt, informert og utvetydig.» (NSD, 2018). Siden jeg også har samlet datamaterialet sammen med en medstudent, sendte vi et felles informasjons- og samtykkeskjema fra oss begge. Informasjons- og samtykkeskjema ligger som vedlegg 7.1. og 7.2. på side 36 og 37.

2.7.2. Konfidensialitet

«Prinsippet om konfidensialitet innebærer at deltakerne har rett til beskyttelse av sitt privatliv.» (Thagaard, 2016, s. 226). For å ta hensyn til informantenes anonymitet, har jeg valgt å kalle de for informant 1, informant 2, informant 3 og så videre, ut i fra rekkefølgen jeg intervjuet dem i. Jeg har intervjuet både kvinner og menn, men har valgt å bruke nummer på informantene i stedet for fiktive navn, da disse navnene ville vist til hvilke kjønn informantene har. Jeg ser ikke på kjønn som en relevant opplysning å ha med i oppgaven. Når navn på avdelinger, barn, voksne og lignende opplysninger har kommet fram i intervjuet har jeg valgt å ikke skrive disse ned. Dette er for å ikke ha noen gjenkjennbare opplysninger om barnehagene skriftlig.

2.7.3. Konsekvenser

Som forsker i en bacheloroppgave har man et ansvar for å unngå skade. Det må vurderes om innsamling av data, for eksempel ved intervjuer, kan berøre følsomme og sårbare områder. Deltakerne skal utsettes for minst mulig belastning. (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 86). Jeg opplever ikke at temaet jeg har intervjuet informantene om er spesielt følsomt eller sårbart. Konsekvensene av å være deltaker i et intervju, trenger ikke bare å være negative. En av informantene fortalte selv etter intervjuet om de positive konsekvensene ved å delta i et intervju. Informanten beskrev at det er en automatikk i hverdagen, der du ikke tenker over viktigheten i det du gjør. Når man har jobbet i barnehage i flere år, sitter man på mye taus kunnskap, og det er viktig å få den fram. Informanten sa at hen synes det er greit å ha studenter i praksis og å bli intervjuet til bacheloroppgaver, for da blir man mer bevisst på den kunnskapen man har, og får satt ord på noe som gjerne går automatisk i hverdagen. Dermed blir det en refleksjon om den tause kunnskapen, og man ser tydeligere hvordan man selv jobber. Informanten mente at man i en intervjusituasjon blir tvunget til å tenke over hva man gjør og hvorfor man gjør det, og dermed lærer man seg å snakke høyt om det man holder på med.

3. Teori

For å kunne besvare min problemstilling «Hvordan man musikk hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk?» kreves det et teoretisk grunnlag. I dette kapittelet vil jeg presentere relevant teori som vil være grunnlaget for videre drøfting i neste kapittel. Jeg har kategorisert teorien etter funn fra empiri: *Personalets holdninger og kompetanse*, *Relasjoner, trygghet og fellesskap* og *Musikk og språkutvikling*.

3.1. Personalets holdninger og kompetanse

«En holdning refererer til en relativt varig handlingstendens som er relatert til mennesker, objekter, situasjoner eller fenomener.» (Skogen & Haugen, 2013, s. 105-106). Skogen og Haugen (2013) skriver videre at holdning er et produkt av læring eller erfaringer. Det vil si at vi har lært våre holdninger gjennom oppdragelse i hjemmet og påvirkning fra miljøet vi har vært i og er en del av. (Skogen & Haugen, 2013, s. 106).

Holdningene våre er viktig for hvordan vi møter det flerkulturelle mangfoldet i barnehagen. Gjervan, Andersen og Bleka (2012) skriver innledningsvis i boken *Se mangfold!* om hvordan man kan møte det flerkulturelle mangfoldet i barnehagen. Forfatterne skriver at det å leve i et flerkulturelt samfunn og være en del av en flerkulturell barnehage kan være en utfordring for mange. For å mestre dette mangfoldet må man tåle forstyrrelser, kaos og kompleksitet. Man må orke å møte det ukjente, og akseptere at det finnes ulike svar, forståelser og livsverdener (s. 11).

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) har utviklet et kompetansehevingskurs for ansatte i barnehage, der et overordnet tema er flerspråklighet i barnehagen. Dette handler om å få økt kompetanse om hvordan barn tilegner seg flere språk, og hvordan barnehagen kan ivareta barns språklige utvikling på både morsmål og norsk. (NAFO, 2019).

3.1.1. Synet på barn

Hvordan vi oppfatter barn, og hva slags bilde vi har av barn og barndom er stadig i endring. Et av disse bildene er barnet som *tabula rasa*. Der ser man på barnet som ei tom tavle der det gjennom livet skal skrives inn kunnskap og kultur. Med denne oppfatningen har barnet med

seg lite inn i verden, og vår rolle som voksne er å gi barnet påfyll av kunnskaper, holdninger og ferdigheter. På denne måten blir barnet nærmest klargjort for læring og videre skolegang. Barnet blir i denne påvirkningsprosessen sett på som en passiv mottaker. (Askland & Sataøen, 2014, s. 14).

Hvilket syn vi har på barn, påvirker hvordan man legger til rette for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Musikkarbeid i barnehagesammenheng framheves som nyttig i forhold til å styrke utvikling når det gjelder blant annet språk. Angelo beskriver dette som heldige bieffekter, ikke som den vesentlige verdien med musikkarbeidet. (Angelo, 2012, s. 132).

3.2. Relasjoner, trygghet og fellesskap

«Relasjon betyr forhold, forbindelse, (årsaks-)sammenheng eller samhörighet» (Store norske leksikon, 2019). Spurkeland (2014) skriver at relasjonsbyggingen er kanskje den viktigste kompetansen i vår tid. (s. 143). Boken *Relasjonskompetanse – Resultater gjennom samhandling*, viser hvor viktig relasjonsbygging er, ikke bare for ansatte i barnehage, men for alle mennesker i møte med andre. Spurkeland skriver at relasjonsbygging tar tid, og at man ikke kan forhaste seg fram til en god relasjon. Det er tilliten som er bærebjelken i alle relasjoner, og den utvikles gjennom erfaringer og repeterte tillitvekkende handlinger. (Spurkeland, 2014, s. 35 & 147). Gode relasjoner er viktig både når det gjelder relasjoner mellom voksen og barn, og barna seg i mellom. For selv for helt små barn er ikke bare voksne personer, men også andre barn viktige samspillpartnere. Å ha gode vennerelasjoner er et livsnødvendig grunnlag for tilpasningen til senere arbeids-, familie- og samfunnsliv. Et barn uten venner og nære relasjoner med jevnaldrende er et barn i faresonen. (Askland & Sataøen, 2014, s. 72).

Ved å etablere et inkluderende fellesskap, kan barnehagen bidra til at alle barn utvikler erfaring og kunnskap som fører til at de mestrer kompleksiteten i hverdagen og i samfunnet. (Gjervan, et al., 2012, s. 10). «Følelsen av å tilhøre barnefellesskapet i barnehagen, eller i den barnegruppa barn er satt til å være i, har stor betydning for barns opplevelse av tilhørighet, gjenkjennelse og trygghet.» (Kibsgaard, 2016, s. 74). For å oppnå denne gjenkjennelsen og tryggheten skriver Nora Kulset (2015) at man kan bruke sanger og regler på barnets morsmål

i barnehagen, for å enkelt skape en større følelse av mening og sammenheng for det minoritetsspråklige barnet. (s. 53).

«Musikken har fortsatt en helt sentral funksjon i det å bli samstemt med andre og skape samhold mellom individene. Dette er grunnleggende funksjoner ved musikken, funksjoner som fortsatt finnes dypt i genene våre, dypt i biologien og innebygd i hjernen.» (Brean & Skeie, 2019, s. 24). «Musikken bidrar til å gi oss livsnødvendige opplevelser av fellesskap, og musisering bedrer helsa vår ved å virke positivt inn på livskvaliteten vår, ved å gi oss en følelse av livsmestring, trøst, økt livsmening, og vi får ventilert følelsene våre.» (Kulset, 2018, s. 91). Det finnes en form for musikk i alle kjente menneskelige kulturer og religioner. Musikken brukes til høytid og fest, i glede og i sorg, i religiøse seremonier og i ritualer som bryllup og begravelser. (Brean & Skeie, 2019, s. 17).

3.3. Musikk og språkutvikling

En god språkutvikling er viktig for barn både på kort og lang sikt. Evnen til å bruke språket er avgjørende for hvordan barn kan kommunisere med voksne og andre barn. Den grunnleggende utviklingen skjer i barnehagealderen. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10). «Store grupper har nå et annet førstespråk enn norsk. Et slikt språklig mangfold er ingen særnorsk situasjon, det er den normale situasjonen over hele verden.» (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 9).

I en sang blir fraser og ord gitt riktig språkmelodi fordi rytmen i melodien, stort sett betoner språket på rett måte. Når vi synger, har vi ingen mulighet til å få feil trykk på ordene. Derfor er musikken et utmerket hjelpemiddel til å bygge opp korrekt prosodi i andrespråket. (Kulset, 2015, s. 63). «Prosodi handler om de musikalske sidene ved uttalen: tone, trykk, lengde, rytme og pauser.» (Høigård, 2013, s. 196). «I en sang gjentas teksten ofte, og det blir derfor lettere for barnet å fange opp ordene. Barn som lærer norsk, får prøvd ut de norske lydene uten selv å måtte produsere meningsbærende setninger.» (Utdanningsforbundet, 2015).

3.3.1. Musikk og hukommelse

Vi har et område i hjernen som heter *rostromedial prefrontal cortex* som lokaliserer den musikalske aktiviteten i hjernen. (Janata, et al., 2002). I artikkelen *The Cortical Topography*

of *Tonal Structures Underlying Western Music* skriver Janata (et al., 2002) om at situasjonen vi hører musikken i, påvirker hvordan denne delen av hjernen ivaretar informasjon.

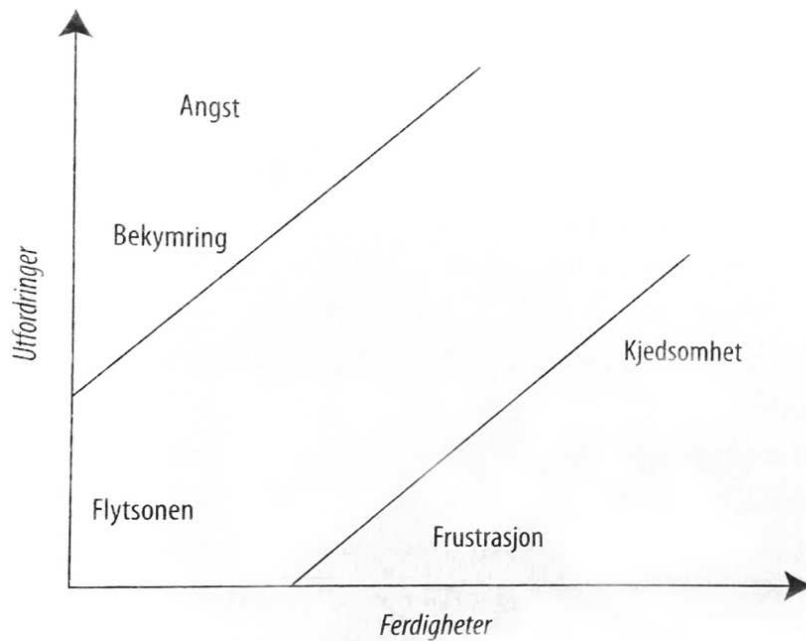
Given the diversity of the music we hear, the situations in which we hear it, and our affective and motoric responses to it, it is likely that tonal contexts are maintained in cortical regions predisposed to mediating interactions between sensory, cognitive, and affective information. (Janata et al., 2002, 2169).

Videre skriver forskerne om en dynamisk konstruksjon som også kan komme fra samspillet mellom lang- og korttidshukommelsens lagring av musikalsk informasjon. Denne konstruksjonen kan spille en stor rolle i sammenkoblingen av sanseintrykkene som gjør at vi lagrer den musikalske informasjonen i hjernen.

A dynamic topography may also arise from the interplay of short-term and long-term memory stores of tonal information and may serve a beneficial role in coupling the moment-to-moment perception of tonal space with cognitive, affective, and motoric associations, which themselves may impose constraints on the activity patterns within rostral prefrontal regions. (Janata et al., 2002, 2169-2170).

3.3.2. Flytsonen

Opplevelser der intensjoner, følelser og tanker er i harmoni med hverandre, kaller Csikszentmihalyi (2005) for *flowopplevelser*. Optimale opplevelser handler ofte om å finne en balanse med personens forutsetninger på den ene siden, og med tilstedeværende muligheter for å handle på den andre siden. Hvis utfordringene er for høye, blir man frustrert og man kan oppleve angst. Hvis utfordringene er for små i forhold til sine forutsetninger, slapper man først av, før det videre kan gå over til kjedsomhet. (s. 42-43). Videre skriver Csikszentmihalyi (2005) at flow kan føre til personlig utvikling. Flow er ensbetydende med positive situasjoner, hvor man er så engasjert at tidsfornemmelsen forsvinner og all oppmerksomhet blir samlet til en bestemt aktivitet. (s. 45-46). «Flyt kan oppnås i mange ulike aktiviteter innenfor kunst, musikk, idrett og arbeid.» (Store norske leksikon, 2013).

Figur 1. Flytsonemodellen (Gotvassli, 2013, s. 55).

Å komme inn i flytsonen kan som sagt oppnås i gjennom ulike aktiviteter, men modellen kan også settes inn i ulike sammenhenger. Gotvassli (2013) har brukt flytsonemodellen for å vise hvordan man som leder tar hensyn til medarbeideres kompetanse, og sørger for at det blir samsvar mellom deres kompetanse i form av kunnskaper, ferdigheter og holdninger, og de oppgavene og utfordringene vedkommende møter. (s. 55). Dette vil si at Gotvassli retter modellen mot de ansatte i barnehagen, mens jeg velger å bruke modellen rettet mot barns utvikling, og vil fokusere på hvordan barna kan komme inn i flytsonen, da det er de samme hensynene som må tas med tanke på balansegangen mellom utfordringer og ferdigheter, uavhengig av om modellen sees i sammenheng med ansatte eller barn.

Brean og Skeie (2019) har forsket på musikkens kraft og innvirkning på hjernen. De skriver i boken *Musikk og hjernen* at musikk er i stand til å aktivere hjernens belønningssystemer, og som en mulig følge av dette har musikken en unik evne til å endre hjernen vår. «Det finnes nemlig få, om noen, menneskelige aktiviteter som i like stor grad som musikkutøvelse kan få hjernen til å forandre seg.» (Brean & Skeie, 2019, s. 9). Videre skriver Brean og Skeie (2019) at uavhengig om det dreier seg om musikk eller språk, blir i stor grad vår lydverden prosessert på samme måte i hjernen. (s. 146).

3.3.3 Morsmålets betydning for utvikling av norsk som andrespråk

«Morsmålet har stor betydning for læring av norsk som andrespråk. Barnet lærer norsk lettere hvis det har et godt utviklet morsmål. Utviklingen skjer parallelt på begge språkene slik at språkene støtter hverandre.» (Gjervan, et. al., 2012, s.128). Morsmålet er nært knyttet til begrepsapparatet barnet bruker for å erkjenne omverdenen. Morsmålet må styrkes i den grad det er mulig, fordi det vil være en sentral ressurs i barnets samhandling med omgivelsene. (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 20).

Høigård, Mjør og Hoel (2009) skriver at det kan være spennende å synge på andre dialekter, og at barn ofte gjør dette når de synger med til sangene til populære artister. De hevder at det er lett å motivere barnehagebarn til å for eksempel lære seg å telle på samisk eller thai, lære seg en joik eller ei russisk regle. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10).

Høigård (2013) skriver at barn lærer flere språk hvis de trenger flere språk for å kommunisere med følelsesmessige viktige personer. Hvis barn skal utvikle gode språklige ferdigheter i hvert av språkene, må de få rikelig anledning til å delta i samspill med personer som bruker språkene. Det som kan oppleves som problematisk for en del barn, er ikke at de har flere språk, men at de har et for lite språkmiljø på ett av språkene. (s. 195-196). Alle barn trenger anerkjennelse og identitetsbekreftelse gjennom at noe som betyr mye for dem, også blir verdsatt i barnehagen, men i mange barnehager blir mangfoldet i barnas bakgrunn og språk underkommunisert. (Høigård, 2013, s. 196 & 207).

4. Presentasjon av funn og drøfting

I det følgende vil jeg drøfte mine funn i lys av oppgavens problemstilling og de teoretiske perspektiver fra kapittel tre. Alle intervjuene startet med spørsmålet «Hvilke erfaringer har du med å bruke musikk for norsktilegnelse til minoritetsspråklige barn?» eller «Hvilke erfaringer har du med å bruke musikk som språkstimulering til barn med et annet morsmål enn norsk?». Med disse to spørsmålene forventet jeg å få svar på problemstillingen min, men gjennom intervjuene åpnet det seg for mange viktige funn jeg ikke hadde tenkt på forhånd at jeg kom til å få. Ut ifra analyse av min empiri, er drøftingen inndelt i de tre temaene *Personalets holdninger og kompetanse, Relasjoner, trygghet og fellesskap* og *Musikk og språkutvikling*.

4.1. Personalets holdninger og kompetanse

Alt pedagogisk arbeid starter med hvilke holdninger de ansatte i barnehagen har. I en barnehage, som er en møteplass for barn og voksne der det er rom for mangfold som ressurs, har etisk refleksjon og verdispørsmål stor relevans. Derfor er det en forutsetning at personalgruppa har en bevisst holdning til de verdiene som barnehagen formidler. (Sjøvik, 2014, s. 41-42). Som nevnt i teorikapittelet, kan det være utfordrende å møte dette kulturelle mangfoldet i barnehagen (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 11). For å kunne arbeide med musikk og språkutvikling til minoritetsspråklige barn, kreves det at de voksne har positive innstillinger til det språklige og kulturelle mangfoldet som finnes i barnehagen. Dette mangfoldet kan være en ressurs for hele barnegruppa om de voksne fremmer dette på en positiv måte uten å gjøre de flerkulturelle barna eksotiske.

Informant 3: Vi som er i dette området har mange minoritetsbarn. Her blir det ikke så spesielt å være minoritetsspråklig, de blir vanlige, på en bra måte, for barn er barn. Der jeg jobbet før var det ett minoritetsspråklig barn, og da ble det en stigma rundt dette barnet. I denne barnehagen er man så forskjellige, men ingen er mer spesiell enn andre, og det tenker jeg er en bra ting.

Informant 3 fortalte at i deres barnehage, som ligger i et område med mange ulike nasjonaliteter blir det ikke noe eksotisk med at et barn er flerkulturell, fordi det er så mange barn. Dette kan nok bli et større dilemma hvis det er snakk om få minoritetsspråklige barn i ei barnegruppe. I denne barnehagen brukte de mye musikk for den generelle språkutviklingen til alle barn, og informantene kunne ut i fra sine erfaringer bekrefte at dette var en metode som fungerte godt med de fleste barna, men påpekte at det ikke gjelder alle. Med tanke på at det var mange barn med ulike morsmål i denne barnegruppa fungerte musikken som en god metode for å arbeide i fellesskap, uansett hvilket språk barna snakket. Gjennom musikken fikk de felles opplevelser som informantene så at barna tok med seg videre i leken. Flere av de andre informantene hadde erfaring med det samme, og alle informantene hadde god kompetanse innenfor musikk. Informant 3 påpekte at de voksnes interesser og kompetanse kan påvirke hva barna blir opptatt av i barnehagen.

Informant 3: Mine barnegrupper er kanskje de som liker best å synge, fordi jeg er den som liker best å synge. Barna påvirkes av det man selv er interessert i.

Felles for alle informantene var at de mente at voksne i barnehagen ikke må ta seg selv så høytidelige. Som voksne fokuserer vi mye på hva vi mener er riktig og bra, og dermed kan vår egen usikkerhet stoppe oss fra å møte det kulturelle mangfoldet i barnehagen med nye blikk, og bruke det som en ressurs i hverdagen.

Informant 4: Det kreves at alle voksne tør. Nordmenn er generelt litt stivbeinte folk som er veldig opptatt av det tradisjonelle, og da kan det være skummelt å gå inn i det ukjente.

Alle barnehagene jeg har intervjuet bruker mye musikk i hverdagen, ikke bare for språket sin del, men også for den genuine gleden med musikk. I andre barnehager står ikke musikken like sentralt. Ofte synger ikke voksne fordi de selv mener at de ikke kan synge. Man hører ofte unnskyldninger som at man er tonedøv eller ikke eier rytme fra voksne mennesker. Hvis vi viser barna at man tenker slik om seg selv, videreføres også disse holdningene til barna. Fønnebø (2014, s. 159) skriver at vi må slutte å stille spørsmål til om man selv er god nok når vi er i kunstneriske prosesser sammen med barna. Spørsmålet kan gi barna et signal om at noen er flinkere og kan bedre, og dette kan skape lav selvtillit hos barn. Vi må være gode forbilder, noe som kan innebære at vi må tørre å synge med den stemmen vi har. Det er nok de voksne selv som bryr seg om hvor musikalske de er, ikke barna. Vi må vise at vi er villig til å prøve og feile for at barna skal gjøre det samme. Hvis vi ikke synger og holder på med musikk i barnehagen, kommer heller ikke barna til å gjøre det. Angelo (2012) skriver «Den viktigste ressursen for musikkarbeidet i barnehagen er menneske som er til stede.» (s. 141.) Samtidig er det viktig å tenke på at ikke alle liker å arbeide med musikk eller synge, og dette må man også akseptere. Sammensetningen av personalgruppen er viktig for hvilke opplevelser barna får.

Informant 4: Vi har alle egenskaper som driver oss, med våre sterke sider. Det som driver oss er det vi er trygge på. Det er viktig med ei god personalgruppe med forskjellige egenskaper, da blir det veldig bra.

Alle er forskjellige, med forskjellige egenskaper som drives oss som informant 4 fortalte i intervjuet, og dette kan også være en berikelse for barnegruppa. Det er ikke bare musikk som er en viktig del av barnehagens arbeid, og musikk kan ha variert plass i barnehagens

hverdagsliv. En voksen som ikke har glede av sang og musikk, kan være kjempegod i tegning og forming, og da kan musikkansvaret gis til en kollega som liker å synge eller danse sammen med barna. Det viktigste er at voksne selv viser glede og engasjement i det de holder på med, enten det er gjennom musikk, drama, dans, formingsaktiviteter, lesing av bøker eller lignende.

Videre rettes fokuset på hvilken kompetanse de ansatte i barnehagen må ha eller tilegne seg, slik at de minoritetsspråklige barna får et utbytte av språklæring gjennom musikk. Som nevnt i teorikapittelet, har Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) utviklet et kompetansehevingskurs som går på at ansatte i barnehagen skal få økt kompetanse om hvordan barn tilegner seg flere språk, og hvordan barnehagen kan ivareta barns språklige utvikling på både morsmål og norsk. NAFO skriver på sine nettsider «Ved at barnehagens ledelse setter av tid på personalmøter og avdelings-/basemøter, vil hele personalet få mulighet til å bli involvert i kompetanseutvikling om språkutviklende samtaler.» (NAFO, 2019). På sine nettsider løfter de fram bruk av praksisfortellinger slik at personalet skal kunne reflektere og diskutere disse sammen, og viser at man kan bruke praksisfortellinger som en måte å utvikle barnehagens arbeid med flerspråklighet. Dette viser at det finnes ressurser som barnehagen kan utnytte seg for å øke kvaliteten i det pedagogiske arbeidet når det kommer til dette temaet.

4.1.2. Synet på barn

Informant 5: Vi kan bli litt fjerne og ikke helt til stede i øyeblikket sammen med barna, ettersom vi har et mål med samværet, ikke bare fordi vi bare syns det er artig å leke med barna, men fordi vi har et mål. Da ser man barnet som et objekt, med forventninger for hva barnet skal kunne. Du er den tomme krukken jeg skal fylle eller den tomme tavla. Den genuine interessen forsvinner i alt dette med at det skal være et læringsutbytte i alt.

Hvilke holdninger ansatte i barnehagen har, gjenspeiles i hvilket syn vi har på barn. Det rådende synet innen dagens utviklingspsykologi er at vi ser på barn som «rikt». Det vil si at vi ser på barn som aktive, kompetente, forskende og undrende. (Askland & Sataøen, 2014, s. 15). Informant 5 mente likevel at vi henger litt igjen i den gamle tankegangen om at barn kommer til verden som en tom tavle. Informanten begrunner dette med alle målene vi setter for barna i barnehagen.

Informanten løftet de estetiske fagenes egenverdi gjennom intervjuet, og for denne informanten er det dette som er i fokus, ikke et direkte mål for å bruke disse fagene for å oppnå noe annet. Informanten var kritisk til å bruke musikk som en metode for å oppnå andre mål, som å for eksempel lære norsk. Som voksne i barnehagen kan man ha flere mål og tanker med hvorfor vi gjør de aktivitetene som vi gjør, som at vi synger for at det er gøy, men samtidig vet vi at ved å synge kan ordene læres inn som kan bidra til barnas språkutvikling, og at dette kan hjelpe minoritetsspråklige barn med å lære seg norsk. Dette er det Angelo (2012) kaller for de heldige bieffektene ved musikkarbeidet (s. 132). Det er viktig at vi også løfter fram egenverdien de estetiske fagene har, ikke bare nytteverdien som ligger bak. Barna synger og driver med musikk fordi det er gøy, akkurat som voksne gjør når vi synger og hører på musikk selv.

Likevel vet vi hvor viktig det er at alle barn har et godt språk, og ansatte i barnehagen skal være bevisst sin rolle som språklige rollemodeller. Vi skal følge med på barnas kommunikasjon og språk, og fange opp og støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive, eller som har sen språkutvikling. (Utdanningsdirektoratet, 2017, 24). Derfor er det også viktig at vi evner å arbeide med språket på en slik måte at selve språklæringen ikke blir i fokus, men gleden av å være i et samspill med andre, og synge og leke blir hovedfokuset. Når man snakker om nytteverdi og egenverdi, utelukker ikke det ene fokuset det andre. Å bruke musikk, uansett hvilken verdi man vil fokusere på, gir en følelsesmessig gevinst både for barn og voksne.

4.2. Relasjoner, trygghet og fellesskap

Fellesskap i barnehagen er essensielt for å gi barna en god hverdag. Informant 1 mente at musikken gir et fellesskap mellom barna i barnehagen. Selv om man ikke snakker samme språk kan man få melodien eller bevegelser som hører til sangene som fellesnevner. I dette fellesskapet dannes det relasjoner og vennskap, og musikken gir noen knagger å henge ting på, og bygge videre fra. Informanten tror at dette kan føre til mindre konflikter blant barna, fordi barna lærer seg å tilnærme seg hverandre, godta hverandre og stille opp for hverandre. Dette viser hvordan musikken kan bidra til å skape et inkluderende fellesskap, som Gjervan, Andersen og Bleka (2012) mener fører til at barna utvikler kunnskap og erfaring som igjen

fører til at de mestrer kompleksiteten i samfunnet og i hverdagen. Det er med disse trygge og gode relasjonene at man kan arbeide med språk. «Når barnet kjenner seg anerkjent og godt likt av voksne og andre barn, vil det dannes rom for utprøving av språk og lek med språk, uten at barnet opplever nederlag over å gjøre feil.» (Kibsgaard, 2018, s. 28-29). Dette viser hvor viktig det er at voksne jobber mot et trygt og inkluderende fellesskap.

Informant 3: Vi synger mye sammen med barna, og vi kan tulle med språket og finne på nye ord i sangen, slik at det blir en språklek gjennom sangen. Barna synes det er kjempeartig når vi bytter ut et ord med et annet. Vi ser at når vi har holdt på med dette i en samlingsstund, så tar barna det med seg videre i sin lek, der de tuller med hverandre og finner på sanger selv.

Informant 3 viser her til hvordan musikken kan bidra til å skape et felles grunnlag for videre lek mellom barna i barnehagen. Kulset (2018) skriver at musikken bidrar til å gi oss nødvendige opplevelser av fellesskap, virker positivt inn på livskvaliteten vår. De fleste informantene løftet fram viktigheten av dette fellesskapet og fremmet de gode relasjonene i barnehagen for å styrke trygghet og vennskap, og for å få gode opplevelser sammen. Som nevnt i teorikapittelet, skriver Spurkeland (2014) at relasjonsbygging er kanskje vår tids viktigste kompetanse. Ut ifra hva de ulike informantene fortalte, tolker jeg det som at man må ha gode relasjoner for å kunne arbeide med blant annet språkutvikling, og at tillit står sentralt i denne gode relasjonsbyggingen, slik Spurkeland (2014) påpeker at tillit er bærebjelken i relasjonsbygging. Dette kan være tegn på at man må begynne med å ha fokus på relasjonsbygging før man kan jobbe mot andre mål. Uten de gode relasjonene får man ikke det samme utbytte av det pedagogiske opplegget. Dette gjelder både relasjoner mellom barna, relasjoner mellom de voksne og relasjoner mellom barn og voksne, som vist i teori fra Askland og Sataøen (2014, s. 72). Vi må jobbe for å skape trygge miljøer der man tør å utfordre seg selv for å skape en utvikling.

Det meste av jobbinga med språk skjer i fellesskap med andre, forteller informant 1 under intervjuet. Informanten fortalte også at når spesialpedagogen tar barn ut av gruppen for å jobbe konkret med språk, får spesialpedagogen mindre ut av barnet enn det de som arbeider på avdelingen får. Dette er fordi at det er de som jobber på avdelingen med barnet som kjenner barnet best. Dette er en viktig faktor når man skal arbeide med språk. Grunnen til at musikk kan egne seg godt som metode, er at man arbeider med språket i fellesskap, sammen

med alle barna. Du unngår å ta barn ut av barnegruppa, og det kan jobbes felles med, uansett morsmål. Som nevnt i teorikapittelet har musikken en sentral funksjon i det å bli samstemt med andre og skape samhold mellom mennesker, fordi det er grunnleggende funksjoner som fortsatt finnes dypt i våre gener, i biologien og innebygd i hjernen. (Brean & Skeie, 2019, s. 24). Vi finner musikk i alle kjente menneskelige kulturer og religioner, som vist i teorikapittelet av Brean og Skeie (2019). Ved dette kan man si at musikken er det felles språket som alle har, uansett hvilket språk man snakker og hvor man kommer fra. Dette kan være et tegn på at musikken er en utmerket måte for å oppnå det verdifulle fellesskapet informantene løfter fram, og viser hvorfor musikken gir oss den unike følelsen av glede og samhold med hverandre. Med dette samholdet vil barna få felles opplevelser, som de kan ta med seg videre i leken, i tillegg til at man kan få de trygge rammene man trenger for å kunne utfordre og utvikle språket.

Som nevnt i teorikapittelet skriver Kibsgaard (2016) om hvor viktig det er at barna føler en tilhørighet i barnegruppa. En måte å oppnå denne følelsen av tilhørighet er å bruke sanger og regler på barnets morsmål (Kulset, 2015, s. 53). Flere av barnehagelærerne jeg intervjuet hadde brukt sanger på ulike språk, og flere av de som ikke hadde gjort det, var interesserte i og åpne for at det var noe de selv kunne tenkt seg å gjøre med sin barnegruppe. Det som er viktig å ta i betraktning hvis man velger å ta inn sanger eller andre elementer fra det minoritetsspråklige barnets kultur, er at barnet selv må gjenkjenne eller ha en tilknytning dette, slik at man ikke tar inn en sang som er helt fremmed for barnet. Da oppnår man kanskje ikke det man hadde håpet på. Det er her viktig å ha en god kommunikasjon med foreldre for å høre hvilke sanger og regler barnet synger hjemme, og deretter få mulighet til å ta dette med inn i barnehagehverdagen. Da viser også barnehagen at barnets språk og kultur har en verdi. Det som også kan være et dilemma med dette er at det kan få barnet til å kjenne seg annerledes. Et barn kan for eksempel identifisere seg som både norsk og somalisk. I en barnehage jeg selv har vært i, var det et flerspråklig barn der foreldrene til barnet ønsket at personalet skulle prøve å bruke språket de brukte hjemme mer i barnehagen. Da de forsøkte dette, svarte barnet: «Jeg snakker norsk i barnehagen», og ville ikke bruke dette språket. Grunnen til dette kan ha vært at barnet ikke ville føle seg annerledes enn de andre barna. Dette viser at man må være litt forsiktig med hvordan man går fram. Hvis barnet selv ikke har noen ønsker om å bruke sanger og regler på sitt morsmål i barnehagen, så må personalet respektere dette, uavhengig om tanken bak var god. Dette er noe jeg vil komme tilbake til i kapittel 4.3.3.

4.3. Musikk og språkutvikling

Den grunnleggende språkutviklingen skjer i barnehagealderen. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10). Kunnskapsdepartementet (2009) påpeker at det språklige mangfoldet er ingen særnorsk situasjon, da dette er den normale situasjonen over hele verden. Vi må jobbe for alle barns språkutvikling i barnehagen, fordi språket er avgjørende for læring, sosiale relasjoner og vennskap. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10). En måte å utvikle den norske språkkompetansen på, er å bruke musikk. Informant 1 mener at musikk er en enkel måte å arbeide med språk på.

Informant 1: Jobb med rytme, for da er det enklere å få inn språket. Sang er ofte lystbetont, og man tenker ikke så mye på at teksten skal være riktig, eller om ordene kommer i riktig rekkefølge. Innlæring av ord skjer gjennom sangen og rytmen. Alle barn er født med rytme, og man blir mindre stressa når man synger.

Som vist i teorikapittelet skriver Kulset (2015) om hvordan vi betoner ordene riktig, og legger riktig trykk på ordene når vi synger, slik at vi opparbeider riktig prosodi i språket.

Informanten forteller at man ikke tenker på om ordene kommer i riktig rekkefølge.

Utdanningsforbundet (2015) skriver at ved å synge sanger på norsk, får barna prøvd ut de norske lydene uten å produsere meningsbærende setninger. Dette kan bidra til å ufarliggjøre det å prøve å uttale de norske ordlydene, som man kan ta videre fra å synge til å prate. Dette betyr likevel ikke at alle lærer det norske språket automatisk av å synge. For noen minoritetsspråklige barn er det ikke musikken som er det beste hjelpemiddelet for å tilegne seg norsk. Informant 3 likte veldig godt å jobbe med musikk selv, og hadde som nevnt tidligere erfaring med å se utbytte av å bruke musikk til minoritetsspråklige barn, men påpekte samtidig at dette ikke fungerer til alle, og opplevde spesielt et barn som ikke hadde utbytte av sangen, og måtte ha trening med konkreter for å lære språket. Dette handler om hvilke interesser barnet har selv.

4.3.1. Musikk og hukommelse

Musikk kan føre til at barn flytter sin oppmerksomhet. Musikken kan få den voksne beskjed til å virke mer interessant, og kan føre til at barnet husker bedre. Dette har to av mine informanter gitt et eksempel på.

Informant 2: *Vi har et minoritetsspråklig barn på avdelingen, som har generelt lite språk. Jeg opplever at barnet ikke oppfatter at det blir snakket til. Når jeg synger «skal du ha bleie?» får barnet det med seg, og begynner selv å synge.*

Informant 3: *Vi bruker mye klapping i stavelser og jobber med rytme. Det er noe vi har trent på i det siste. Vi kan oppleve at barna glemmer hva de holder på med, eller hva de fikk beskjed om å finne frem i påklednings situasjoner. Da kan vi for eksempel lage ei regle og klappe rytmen, «lue-votta-støvla», og da husker barna bedre hva de skulle hente.*

I disse tilfellene kan det virke som det blir enklere for barna å oppfatte ordene når de tillegges en rytme eller en melodi, og at barna har lettere for å forstå musikalske ord enn vanlig tale. I eksemplet fra informant 3 bruker de ansatte rytme for å lage en huskeliste for barna. De fleste har vel selv opplevd hvor lett det er å lære seg en sangtekst i motsetning til en vanlig tekst uten spesiell rytme eller melodi, for eksempel alfabetet. Dette kan henge sammen med Kulsets (2015) teori om rytmen i språket, men det er vanskelig å vite konkret hva som gjør at noen barn har enklere for å oppfatte musikk enn tale. Som nevnt i teorikapittelet har vi et område i hjernen som heter *rostromedial prefrontal cortex* som lokaliserer den musikalske aktiviteten i hjernen. (Janata, et al., 2002). Artikkelen viser at hvilken setting vi hører musikken i, påvirker hvordan hjernen oppfatter musikken. Videre skriver forskerne at det musikalske inntrykket kan påvirke vår lang- og korttidshukommelse. Derfor er det viktig at musikken blir satt i en positiv setting for barna, slik at musikken skal få en positiv innvirkning på hukommelsen. På grunn av dette kan man tenke seg til at det blir lettere å huske en sangtekst eller regle enn ordinær tale uten spesiell rytme eller melodi. Dette kan være til stor hjelp for alle for å huske beskjeder eller lignende, og man kan spesielt tenke seg til at også barn med andre morsmål eller lavere språkferdigheter kan lære enkeltord og -setninger lettere ved hjelp av musikk og rytme.

4.3.2. Flytsonen

En av grunnene til at musikk kan hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk, er at musikken kan føre til at barnet kommer inn i flytsonen. En tilstand som «tar pusten fra oss» kan vi alle oppleve gjennom ulike aktiviteter og opplevelser som skaper magiske øyeblikk og engasjerer oss på en måte som gjør at vi glemmer tid og sted. Der er vi hundre prosent til

stede i nuet. Et godt eksempel på dette kan vi finne igjen i musikken. (Jæger, Hopperstad & Torgersen, 2016, s. 23).

Som nevnt i teoridelen, har Brean og Skeie (2019) forsket på musikkens kraft og innvirkning på hjernen. De viser til at musikken er i stand til å aktivisere hjernens belønningssystemer. Å holde på med musikk, sender på mange måter barnet inn i flytsonen, og ved at musikken aktiviserer hjernens belønningssystemer kan dette være en av grunnene til hvorfor musikken kan føre oss inn i flytsonen. Det å skape givende øyeblikk med musikk, gjør at barnet kan få følelsen av å glemme tid og sted, og på den måten lærer de, uten å tenke over at de lærer. I kapittel 3.3.1. presenterer jeg Csikszentmihalyis (2005) forklaring av flytsonemodellen, som viser at det trengs en balanse mellom utfordringer og ferdigheter for å oppnå optimale opplevelser. Ved å synge, danse og bruke musikk aktivt sammen, kan forutsetningene balanseres med ferdigheter og utfordringer. Da kommer man inn i flytsonen, og læringsgevinsten blir desto høyere. Denne læringsgevinsten henger muligens sammen med belønningssystemet i hjernen, og gir altså barnet større språkforståelse og -kunnskap, uten at de voksne går aktivt inn for å lære barna ord og uttale.

4.3.3. Morsmålets betydning for utvikling av norsk som andrespråk

Ingen av informantene snakket om morsmålets betydning for utvikling av norsk som andrespråk, likevel er dette et teoretisk funn jeg har valgt å ha med i oppgaven, da mye teori viser viktigheten av språkutvikling på barnets morsmål for at barna skal få et godt utviklet norsk språk. Som nevnt i teorikapittelet hevder Gjervan, Andersen og Bleka (2012) at et barn lærer norsk lettere hvis det har et godt utviklet morsmål, og at utviklingen skjer parallelt på begge språkene. Kibsgaard og Husby (2014) skriver at morsmålet må styrkes i den grad det er mulig. Spørsmålet blir da hvordan barnehagen kan legge til rette for dette?

I flere barnehager jobber det ansatte som selv har et annet morsmål enn norsk. Informant 3 fortalte om hvilke fordeler og ulemper hen opplever med dette.

Informant 3: Jeg tenker at det er kjempebra med flerspråklige assistenter, men man må også ta i betraktning at barnehagen er en språklæringsarena. Hvis man har feil uttale, er ikke det det beste for barna, med tanke på at barn ofte gjentar det de voksne sier. Hvis man konsekvent uttaler ordene på feil måte, så tar barna etter feilen. Selv om bokstavene er riktige, så trenger ikke lyduttalen å stemme. Det er på en annen side

en fordel for minoritetsspråklige barn hvis det er voksne i barnehagen som kan deres morsmål, for da trekkes barna raskt i mot den voksne som forstår. Vi oppfordrer uansett minoritetsspråklige foreldre til å snakke morsmålet hjemme, så snakker vi norsk i barnehagen. Slik blir det gode språklige rollemodeller både hjemme og i barnehagen. Det er bare positivt å kunne flere språk.

For barn med andre morsmål enn norsk, er det viktig å ha tilgang til et rikt språkmiljø både på norsk og på sitt eget morsmål, som vist i teoridel fra Høigård (2013). Man kan tolke det informant 3 forteller at det er norske barnehagers språklige hovedoppgave å gi barna et godt språkmiljø på norsk. Det bør da være foreldrenes fokus å gi barna et rikt språkmiljø på morsmålet hjemme, da barnehager sjeldent har mulighet til å tilrettelegge dette, så lenge det ikke er ansatte i barnehagen med samme morsmål som barnet. Det som likevel kan være en mulighet for å kombinere disse tingene, er å for eksempel synge sanger på barnas morsmål i barnehagen, men da kommer man igjen tilbake til de dilemmaene jeg nevnte i kapittel 4.2., og det er viktig at dette går på barna sine premisser. Hvis dette er gjennomførbart med hensyn til barnet, kan barnehagen gjennom å bruke barnets morsmål i barnehagen anerkjenner at morsmålet har en verdi, slik som Høigård, Mjør og Hoel (2009) presiserer; når vi bruker et språk, gir vi det positiv verdi. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10). De hevder i tillegg at det er lett å motivere de andre barna til å synge på andre språk og dialekter. På denne måten kan også barnehagen vise det minoritetsspråklige barnet at det er greit å uttale ord feil. Når de i barnehagen uttaler eller synger feil på for eksempel arabisk, viser dette at det er greit for barnet å synge feil på norsk. Slik kan de ansatte vise seg som gode språklige modeller for barna. «Samvær, samtaler og deling av rike opplevelser er den viktigste ressursen i barnehagen når det gjelder språkmiljø og språkstimulering. Personalet må vite at de selv er svært viktige språklige modeller for barna.» (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 8). Musikk kan da bli en del av dette språkmiljøet, og det kan være gøy også for de norskspråklige barna å synge på andre språk og dialekter. Slik kan personalet bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen. (Utdanningsdirektoratet, 2017, s 24). Det å bruke tid på ett barns morsmål i barnehagen, får også en verdi for barn som ikke har det språket som morsmål, da dette kan bidra til at barna utvikler kulturell toleranse. Høigård, Mjør og Hoel (2009) skriver at barn utvikler kulturell toleranse når de voksne selv er modeller for toleranse. (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 10).

5. Oppsummering av drøfting og avslutning

Gjennom denne bachelorprosessen har jeg fått et større innblikk i hvordan fem ulike barnehagelærere arbeider med musikk for å hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk. Mye kan tyde på at det ikke er ene og alene musikken som er det viktigste elementet for at minoritetsspråklige barn skal tilegne seg norsk, men musikk kan være en del av den store helheten. Det kan være vanskelig å fastslå akkurat hvordan musikken kan hjelpe til å tilegne seg norsk, men alle informantene var enig i at musikk kan hjelpe minoritetsspråklige barn å lære norsk. En av grunnene til at musikk fungerer som verktøy for å lære seg språk er at musikken er en lystbetont metode der innlæring av ord og rytme i språket kommer naturlig mens man synger. En annen viktig faktor for hvorfor musikk kan hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk, er at musikken kan føre til at barnet kommer inn i flytsonen. Der kan utviklingen skje mens man glemmer tid og sted, og at alt fokus blir rettet mot det man holder på med. Denne flowen kan føre til personlig utvikling.

Jeg har kort vært inne på musikkens egenverdi. Et spørsmål som har dukket opp er om det i hele tatt er mulig å kun bruke musikken for sin egenverdi, eller om det alltid vil føre med seg en nytteverdi i form av en følelsesmessig, språklig og samholdsrelevant gevinst. Som nevnt løftet informant 5 veldig fram kunstfagenes egenverdi, og var kritisk til at de skulle brukes til et annet formål enn den rene gleden med aktivitetene. Det kan virke som at det kommer en nytteverdi når vi holder på med noe som har en egenverdi for oss, men hvis det ikke har en egenverdi for oss i utgangspunktet får vi heller ikke en nytteverdi av musikkaktivitetene.

Alt pedagogisk arbeid handler om hvilke holdninger personalet har, før relevant kompetanse må tilegnes. Dette har vært et viktig tema å gå inn på, da dette viser hvordan personalet møter barna ut i fra hvilket syn de har på barn, og hvilke holdninger personalet kan ha til det språklige og kulturelle mangfoldet. Det er viktig å ha positive innstillinger og å se dette mangfoldet som en ressurs, slik at alle barn føler en tilhørighet i barnegruppa, blir anerkjent og respektert. Et gjentagende funn er betydningen av relasjoner og fellesskap for å ha en kultur i barnegruppen, der gode relasjoner preget av tillit og trygghet står i fokus. Mye kan tyde på at dette må på plass før man kan jobbe med musikk for å hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk.

Det er mye innenfor dette temaet jeg kunne undersøkt nærmere, men på grunn av en bacheloroppgave krever en begrensning, har jeg på bakgrunn av funn fra empiri og teori, valgt å fokusere på *personalets holdninger og kompetanse, relasjoner, trygghet og fellesskap og musikk og språkutvikling*. Ut i fra disse funnene ble det stort fokus på å at man først må ha et inkluderende fellesskap for å kunne arbeide med musikk for å hjelpe minoritetsspråklige barn med å tilegne seg norsk. Mye tyder på at man kanskje må ha en inkluderende felleskultur for å kunne arbeide med språket, og man må ha et felles språk for å få en inkluderende felleskultur. Og det felles språket som vi har i alle kulturer er jo tross alt musikk.

6. Referanseliste

Andresen, K. (2014, 28. mai). Myte at barnehagebarn lærer nytt språk automatisk. Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/myte-at-barnehagebarn-larer-nytt-sprak-automatisk/>

Angelo, E. (2012). Hvorfor musikk? I Angelo, E & Sæther, M. *Barnet og musikken* (2. utg.) (s. 119-137). Oslo: Universitetsforlaget.

Angelo, E. (2012). Hvordan arbeide med musikk? I Angelo, E. & Sæther, M. *Barnet og musikken* (2. utg.) (s. 138-166). Oslo: Universitetsforlaget.

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Aubert, K. E. (2019). relasjon. I Store norske leksikon. Hentet 17. april 2019 fra <https://snl.no/relasjon>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2012). *En helhetlig integreringspolitikk* (Meld. St. 6 (2012-2013)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-6-20122013/id705945/>

Brean, A. B. & Skeie, G. O. (2019). *Musikk og hjernen*. Oslo: Cappelen Damm.

Csikszentmihalyi, M. (2005). *Flow og engagement i hverdagen*. København: Dansk psykologisk forlag.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Gotvassli, K. Å. (2013). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling – muntlig og skriftlig* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Høigård, A., Mjør, I. & Hoel, T. (2009). *Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Bergen: Kunnskapsdepartementet.

Janatra, P., Birk, J. L., Van Horn, J. D., Leman, M., Tillmann, B. & Bharucha, J. J. (2002). The Cortical Topography of Tonal Structures Underlying Western Music. *Science* (298), 2167-2170. https://atonal.ucdavis.edu/publications/papers/Janata_etal_2002_Science.pdf

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Jæger, H., Hopperstad, M. H. & Torgersen, J. K. (2016). Barnekultur: kultur for, av og med barn. I H. Jæger & J.K. Torgersen (red.), *Barnekultur* (s. 11-23). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Kibsgaard, S. (2016). Barnekultur i flerkulturelle barnehager. I H. Jæger & J.K. Torgersen (red.), *Barnekultur* (s. 74-85). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Kibsgaard, S. (2018). *Veier til språk i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kibsgaard, S. & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk – barnehage og barnetrinn* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Kulset, N. B. (2015). *Musikk og andrespråk – Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kulset, N. B. (2018). *Din musikalske kapital*. Oslo: Universitetsforlaget.

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode – Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

NAFO – Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. (2019). Introduksjon – flerspråklighet i barnehagen. Hentet 22.04.19 fra <http://nafo.oslomet.no/kompetanseheving/veier-til-sprak-barnehage/flerspraklighet-i-barnehagen-introduksjon/>

NSD – Norsk senter for forskningsdata. (2018). Personverstjenester – få hjelp til å melde prosjektet – Samtykke. Sist endret: 31.08.2018.

Hentet 04.04.19 fra: <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>

NSD - Norsk senter for forskningsdata. (2019). Personverntjenester – få hjelp til å melde prosjekt – Vanlige spørsmål. Sist endret: 11.02.2019. Hentet 04.04.19 fra: <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/index.html?fbclid=IwAR1NrSYTVR3IigfPRpPjFM3KPGCeFOlyxW6BsYtAUdfWrkkGDODOckaYsc#hideid2>

- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode – En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Sand, S. (2016). *Ulikhet og fellesskap – flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. (2.utg.). Vallset: Oplandske bokforlag
- Sjøvik, P. (2014). *En barnehage for alle*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Skogen, E. & Haugen, R. (2013). Holdninger og kommunikasjon. I E. Skogen (red.), R. Haugen, M. Lundestad, & M. V. Slåtten, *Å være leder i barnehagen* (2. utg.) (s. 105-116). Bergen: Fagbokforlaget.
- Spurkeland, J. (2012). *Relasjonskompetanse – Resultater gjennom samhandling* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Svartdal, F. (2013). flyt - psykologi. I Store norske leksikon. Hentet 21. april 2019 fra https://snl.no/flyt_-_psykologi
- Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse* (4. utg.). Oslo: Vigmostad & Bjørke AS.
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Tall og analyse av barnehager 2017. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/tall-og-analyse-av-barnehager-2017/barn-i-barnehagen/>
- Utdanningsforbundet. (2015). Bruk av musikk gir bedre språkopplæring. Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/bruk-av-musikk-gir-bedre-sprakopplaring/>

7. Vedlegg

Vedlagt ligger informasjons- og samtykkeskjema som ble sendt ut til informantene før intervjuet. Samtykke har blitt gitt muntlig i alle tilfeller. Siden jeg også har samlet data med en medstudent, er det utarbeidet et felles informasjons- og samtykkeskjema til disse informantene. Dette gjelder også for intervjuguidene. Vedlegg 7.3. er intervjuguide jeg bruke til de to informantene jeg intervjuet alene, mens vedlegg 7.4. er vår felles intervjuguide som ble brukt til felles datainnsamling. Denne intervjuguiden er lagd med utgangspunkt i spørsmålene i intervjuguide 7.3.

7.1. Informasjonsskriv til informanten

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltakelse i mitt bachelorprosjekt «Musikk som språkopplæring til barn med minoritetsbakgrunn». Jeg er svært glad for at du vil bidra, fordi dine tanker rundt mitt tema er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å finne ut mer om hvordan man kan bruke musikk for norsktilegnelse til minoritetsspråklige barn, med tanke på det økende antallet barn med minoritetsbakgrunn i barnehagen.

Mine veiledere i prosjektet er Mirjam Dahl Bergsland og Jan Ketil Thorgersen ved Dronning Maud Minnes Høyskole. Arbeidstittelen «Musikk som språkopplæring til barn med minoritetsbakgrunn» er under bearbeiding, og den kan endres underveis.

De empiriske undersøkelsene dreier seg om flere dybdeintervju med et utvalg barnehageansatte. Under intervjuet har jeg ikke mulighet til å ta opp samtalen, og kommer til å transkribere direkte på PC gjennom intervjuet. Alt datamateriell vil bli anonymisert, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet.

Prosjektet skal være ferdig 03.05.19. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det. Jeg vil også gjøre deg oppmerksom på at jeg har taushetsplikt om det jeg får høre under intervjuet.

Jeg ser frem mot et godt samarbeid!

Ta kontakt ved spørsmål og kommentarer.

Med vennlig hilsen Marthe Nervik

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

7.2. Felles informasjonsskriv til informanten

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltakelse i våre bachelorprosjekter «Fra musikk til språk» og til «Musikk som språkopplæring til minoritetsspråklige barn». Vi er svært glad for at du vil bidra, fordi dine tanker rundt mitt tema er av stor interesse for oss. Målet med prosjektet er å finne ut på hvilken måte musikk kan være språkstimulerende for barn med et annet morsmål enn norsk i barnehagen, med tanke på det økende antallet barn med minoritetsbakgrunn i barnehagen.

Våre veiledere i prosjektet er Mirjam Dahl Bergsland, Ingvild Olsen Olausen og Jan Ketil Thorgersen ved Dronning Maud Minnes Høyskole. Arbeidstitlene «Fra musikk til språk» og «Musikk som språkopplæring til minoritetsspråklige barn» er under bearbeiding, og kan endres underveis.

De empiriske undersøkelsene dreier seg om flere dybdeintervju med et utvalg barnehageansatte. Under intervjuet har vi ikke mulighet til å ta opp samtalen, og kommer til å transkribere direkte på PC gjennom intervjuet. Alt datamateriell vil bli anonymisert, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet.

Prosjektet skal være ferdig 03.05.19. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det. Vi vil også gjøre deg oppmerksom på at vi har taushetsplikt om det vi får høre under intervjuet.

Vi ser frem mot et godt samarbeid!

Ta kontakt ved spørsmål og kommentarer.

Med vennlig hilsen Lise Stafne Morton og Marthe Nervik

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

7.3. Intervjuguide

1. Hvilke erfaringer har du med å bruke musikk for norsktilegnelse til minoritetsspråklige barn?

2. Hvordan arbeider du med musikk og språkutvikling?
  - Hvor skjer det? (Konkretisering, rom)
  - Når skjer det? (Samlingsstund eller mer spontant etc.)
  - Hvilke hjelpemidler/verktøy blir brukt? (Instrumenter o.l.)
  - Hvor mye blir planlagt på forhånd? (Fast opplegg som blir brukt?)
  - Hvordan tror du barna opplever det? (Ulike uttrykk, verbalt og kroppslig)

3. På hvilken måte ser du at musikken kan ha betydning for barnas språk?
  - Ser du en fremgang over tid? (Kartleggingsverktøy etc.)

4. Hva synes du er viktig å tenke på når man arbeider med dette?
  - Hvorfor er dette viktig?

Eventuelt

5. Har dere jobbet med sanger på et annet språk enn norsk?
  - Eventuelt hvilke språk
  - Hvordan reagerer barna på dette?
  - Er dette noe du føler er nyttig? (Hvorfor/hvorfor ikke?)

7.4. Felles intervjuguide

Intervjuguide

1. **Hvilke erfaringer har du med å bruke musikk som språkstimulering til barn med et annet morsmål enn norsk?**
2. **Hvordan arbeider du med musikk og språkutvikling?**
  - Hvor skjer det? (Konkretisering, rom)
  - Når skjer det? (Samlingsstund eller mer spontant etc.)
  - Hvilke hjelpemidler/verktøy blir brukt? (Instrumenter o.l.)
  - Hvor mye blir planlagt på forhånd? (Fast opplegg som blir brukt?)
  - Hvordan tror du barna opplever det? (Ulike uttrykk, verbalt og kroppslig)
2. **På hvilken måte ser du at musikken kan ha betydning for barnas språk?**
  - Ser du en fremgang over tid? (Kartleggingsverktøy etc.)
3. **Hva synes du er viktig å tenke på når man arbeider med dette?**
  - Hvorfor er dette viktig?

Eventuelt

4. **Har dere jobbet med sanger på et annet språk enn norsk?**
  - Eventuelt hvilke språk
  - Hvordan reagerer barna på dette?
  - Er dette noe du føler er nyttig? (Hvorfor/hvorfor ikke?)
6. **Hvilken erfaring har du med flerspråklig assistanse/tolk i barnehagen?**